

UREDNIŠTVO I UPRAVA

ZAGREB

MASARYKOVA ULICA 28a

Telefon broj 67-80

ISTRA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

za Slovenijo in slovenski del

Julijske Krajine

LJUBLJANA

Erjavčeva cesta 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

AMERIČKA AKCIJA

Već nekoliko puta smo donijeli u listu rezolucije koje su izglasali naši iseljenici u Americi u korist našega naroda pod Italijom. Izvjestili smo o tim akcijama, pa su pred malo vremena i neki domaći listovi pisali o tome.

Prateći našu američku iseljeničku štampu opaža se u posljednje vrijeme da se u tim listovima daje sve više mjesta vijestima iz Julijske Krajine. Najveći slovenski dnevnik »Prosveta« u Chicagu donša redovito sve važnije vijesti iz našega lista, a ponekada ima i izvorne članke. Tako isto je i »Amerikanski Slovenec« u posljednje vrijeme uveo posebnu rubriku pod naslovom: »Iz dežele suženjstva in trpljenja«. U toj rubrici registrira sve važnije događaje iz života našega naroda pod Italijom. I ostali sjeveroamerički listovi, kao čikaška »Jugoslavia«, Jugosloven iz Detroita, Jugoslovenski Obzor iz Milwaukeea, kalifornijski Srpski glasnik, i ostali manji listovi, donšaju razne vijesti o nama. Treba podvući da su svi ti listovi antifašistički usmjereni, a u tome im prednjači najbolje informirana i uredjivana »Prosveta«.

U Južnoj Americi, u Buenos-Airesu, izlazi »Novi list«, kojega uredjuje dr. Viktor Kjuder, bivši član redakcije »Edinosti« u Trstu, pa taj list, sa »Slovenskim tednikom« koji izlazi u istom gradu, prednjači ostaloj našoj štampi u Južnoj Americi u borbi protiv fašizma, i redovno ispunjavaju velik dio prostora sa vijestima i člancima o Julijskoj Krajini.

Pojačana akcija za naš narod pod Italijom je u vezi sa osnivanjem »Odbora za zaštitu Jugoslovena pod Italijom« u New-Yorku. Taj Odbor je osnovan 20 oktobra prošle godine, pa je sa svog prvog sastanka pozvao sva naša društva u U. S. A. na zajedničku konferenciju. Osim toga je u sve naše i engleske listove u Sjevernoj Americi poslao rezoluciju koju je izglasao na tom prvom sastanku. Za Rappalski dan je taj Odbor proširio svoje djelovanje i predložio protestnu rezoluciju protiv fašističke Italije svim našim društvima, a 3 januara je u New-Yorku održan zbor »pravilno izabranih delegata hrvatskih, slovenskih i srpskih organizacija i pretstavnika njihovog novinstva«, pa je izabran i Centralni odbor Udruženja za obranu Jugoslovena pod Italijom. (Adresa: Defence Alliance for the Yugoslavs in Italy, Room 330, 551 Fifth Avenue, New-York City).

U rezoluciji koja je izglasana na tom zboru veli se o zadaći Udruženja:

»Udruženju je cilj da govori za i u ime Jugoslovena u Italiji, kojima je danas zabranjeno da govore za sebe, da informira američku javnost i čitav ostali svijet o njihovim opravdanim težnjama, da nastoji izvoštiti im državljanska prava u Italiji, a jednako i njihovim bjezguncima u susjednim državama, i da im po mogućnosti pruži svu moralnu i materijalnu pomoć. a u nastavku se tretiraju i eventualna politička rješenja obzirom na Julijsku Krajinu, pa se doslovno veli:

»Ako se njihov položaj ne popravi u okviru sadanjih granica i ako bi došlo do podesne međunarodne situacije, neka Udruženje misli na to, da je jedino pravo za našu braću, da pristupe u okvir onoga narodnoga tijela, u kojemu živi većina Jugoslovena, naravno pod uslovom, da takav pristup bude posljedica njihovog samoodređenja.

Tu rezoluciju je donijela sva naša iseljenička štampa, a i nekoji engleski listovi su o tome izvjestili. Osim toga je ta rezolucija, kako javlja »Amerikanski Slovenec«, bila poslana na razne državne i privatne ustanove, kao i na državni departement u Washingtonu.

MUČENJE NAŠIH FANTOV V TRŽAŠKIH ZAPORIH

64 let konfinacije — Odhod konfinirancev

Trst, 9 marca 1936. V torek, 27 februara t. l. so imeli pasanti pred tržaškimi zaporimi in še bolj potniki na glavnem kolodvoru priliko prisostvovati prežalostni povorki kakršno sicer poznamo samo iz povesti carske Rusije. Osamnaest slovenskih mladeničev in mož so vkljenjenih v težke verige peljali na daljne otoke južne Italije v konfinacijo. Po tri in tri so bili zvezani med seboj, le eden, zdravnik dr. Stanko Sosič se je smel bolj prosto kretati, ker mu zdravstveno stanje ni dopuščalo, da bi nosil težke okove. Grozna je pot, katero so morali nastopiti ti nesrečneži. Teden dni ali morda še več se bodo vozili v zaduhlih zaprtih jetniških vozovih do kraja deportacije. Vozili se bodo samo po dnevi, ves čas v teških okovih in pod stalnim nadzorstvom karabinjerjev. Trpeli bodo lakoto in žejo in nihče se jih ne bo smel usmiliti. V vsakem večjem kraju se bodo ustavljali in uklenjeni jih bodo gnali skozi mesto v temne, vlažne in umazane zapore, kjer bodo brez hrane čakali, da se jih toliko nabere, da lahko nadaljujejo žalostno pot.

Štirje od njih je deportiranih na otok Ventotene, ostali pa na prosluti otok Ponza, kjer je že nad štrideset drugih jugoslovanskih konfinirancev. Devetnajst naših fantov in mož je zopet za dolgo vrsto let obsojenih na grozno življenje v konfinacijskih taborih, devet pa jih čaka še na usodo v Trstu.

Med onimi, ki so šli na žalostno pot, so Roman Pahor, ki gre že drugič to pot, saj se je komaj pred poldrugim letom vrnil iz večletne konfinacije. Doma pa bosta za njim v hudi bedi žalovala mlada žena in nežni otročiček. Drugih pet let bo moral okusiti trdi kruh konfiniranja. Med njimi je zdravnik dr. Stanko Sosič, ki ga bodo tako težko pogrešali reveži v Trstu, ka-

terim je bil pravi dobitnik in oče, je mladi dr. Vlado Turina ki je komaj končal univerzo in si je pošteno utiral pot v življenje, in je Anton Ferluga, ki ga je kruta usoda nenadno iztrgala iz srede njegovih svojcev. Prva dva sta obsojena na pet, zadnji na štiri leta. Ostali pa se mladi kmetski fantje z Opčin in Proseka. Tako težke so sedanje prilike v Trstu in v Julijski Krajini, da ne moremo niti dognati njihovih imen. Oblasti pa previdno molčijo o vseh teh krivičnih obsdbah in kaznih.

Aretirali so jih kmalu po Božiču. Spravili so jih v zvezo z božičnimi paketi, s katerimi so bili od neznane roke obdarovani revni otroci v tržaški okolici in na bližnjem Krasu. Paketi so vsebovali malenkosti, ki se jih veseli otroško srce: kak kos perila ali obleke ali čevljički, nekaj sladkarij in mladinska knjiga s pravljicami. Baje je bilo priloženo tudi povsem otroško pismo, ki jih pozivlja k pridnosti in k ljubezni do maternega jezika.

Policija je radi tega alarmirala ves svoj aparat. Avtomobili in kamijoni z agenti, karabinjerji in miličniki so švigali na sam božični dan in pozneje po vsem Krasu. Ustavljali so vse ljudi na cesti, brskali po vseh hišah in povsod stikali za tajinstvenimi božičnimi paketi in za storilci tega »zločina«. Aretirali so veliko število mladeničev. Sum oblasti se je končno osredotočil na 28 fantov in mož, ki so jih najprej imeli zaprte v Trstu, kjer jih je izpraševala kvestura.

Pri tem so zlasti fante iz okolice izmučili do omedlevice. Vlekli so jih v III. nadstropje kvesture, kjer je politični oddelek. Tam so jih pretepali in z najhujšimi grožnjami izsiljevali iz njihovih priznanj. Dejali so jim celo, naj se vržejo skozi okno na

cesto, kakor je tu pred dvema letoma storil Marijan Cotar.

Grozno izdelane so jih na to prepekljali v Koper, kajti izročiti so jih hoteli posebnemu fašističnemu tribunalu, to pa samo radi tega, ker so jih osumili, da so za Božič obdarovali uboge revne slovenske otroke. To nakano pa so vendarle opustili in so aretirance zapet gnali v Trst, da bi o njih odločala konfinacijska komisija. Toda niso bili pozvani, da bi se ustno pred njo zagovarjali. Da, govori se celo, da se komisija kot taka sploh ni sestala, temveč da je prefekt Tienzo, ki se je že v Gorici izkazal kot grozen sovražnik Slovencev, kot predsednik komisije prepustil odločitev tržaškemu kvestorju. In tako je bilo 19 slovenskih fantov in mož obsojenih na skupno na 64 let konfinacije in deportiranih na otoke.

V zadnjem času smo izvedeli za imena vseh konfinirancev. To so: Ferluga Alojzij, uradnik pri Singeru, 5 let; Vremec Rudolf, dijak, 4 leta; Sosič Zoran, kmet, 4 leta; Dubelj Danilo, uradnik, 4 leta; Šuligoj Danilo, uradnik, 4 leta; Sosič Stanko, urar, 4 leta; Sosič Alojzij, zlatar, 4 leta; Danev Danilo, vojak, mora prej odslužiti vojaški rok; Sosič Franc, kmet, 4 leta; Valič Valter, poduradnik, 3 leta; Dolenc Rado, uradnik, 4 leta; vsi z Opčin pri Trstu. Z Proseka so konfinirani sledeči: Rupelj Ivan, kmet, 4 leta; Štoka Ladislav, mizar, 4 leta; dr. Sosič Stanko, 5 let; dr. Lado Turina, 5 let; Pahor Roman, 5 let; za trgovca Gregoriča in Benčiča Rada z Kozine se ne ve kaj se je z njima zgodilo.

Roman Pahor je odveden na Ponzo, a dr. Sosič Stanko na Ventotene.

JOSIP TAVČAR USTRELJEN V RIMU

Prve posledice militarizacije industrije

Trst, 10 marca 1936. — Prejeli smo od strani, ki ne dopušča nobenega dvoma vest, da je bil 4. marca t. l. v Rimu ustreljen 35-letni Josip Tavčar, uradnik pri bolniški blagajni v ladjedelnici v Tržiču. Pred dobrim mesecem je bil ob enem z kakimi tridesetimi drugimi osebami aretiran pod sumnjo, da so izdali neki velesili tajnosti o gradnji

novih vojnih ladij. Aretirance so prepekljali v Rim. Sedaj je prišla od tam vest, da so 4. marca ustrelili Josipa Tavčarja. O usodi ostalih aretirancev nismo mogli ničesar izvedeti. Tudi nam ni znano, ali ga je sodil posebni fašistični tribunal ali vojaško sodišče, pod katero spada sedaj vse osobje tržiške ladjedelnice.

Josip Tavčar se je rodil pred 35 leti v Škedinju pri Trstu. Bil je poročen z neko Tržačanko italijanske narodnosti, s katero je imel dva otroke, ki v najhujši bedi in zapuščenosti jokata za izgubljenim očetom. V Ljubljani pa žaluje za njim brat. Ne o aretaciji ne o procesu in tudi ne o ustrelitvi niso prinesli fašistični listi nobenega poročila.

ŠTEVILNE ARETACIJE V GOZDU

Gorica, marca 1936. — (Agis). — V vasi Gozd, ki leži ob cesti Col-Otlica so pred kratkim aretirali več domačinov. Neko noč so neznanici udrli v vaško šolo, ki ima prostore v neki kmečki hiši. Raztrgali so kraljevo in Mussolinijevo sliko, ki sta viseli v šolskih prostorih ter odšli brez vsakega sledu. Oblasti

pa so tega dejanja takoj obdolžile domačine in so dale aretirati šest oseb, in sicer BOŽIČA ŠTEFANA, sina RUDOLFA IN IVANA, med tem ko je sin Štefan ušel, dalje MIKUŽA ANTONA, TRATNIK MARIJO in njenega sina FRANCA, vsi doma iz Gozda. Podrobnosti še niso znane.

Ustreljen oče petih otrok

Reka, marca 1936. — (Agis). — Neki mož iz bližnjih vasi je šel v prosto luko po nekaj kilogramov moka. Bil je brezposelen in oče petih otrok. Ko se je vračal, ga je ustavil neki »maresciallo«. Toda on je mislil, da mu hoče odvzeti, kar je z veliko muko dobil in je pričel bežati. Organ je za bežečim streljal in ga smrtnonevarno ranil. Tako sili revščina ljudi, da izpostavljajo svoje življenje zato, da bi vsaj borno prehranili svojo družino.

Ako imamo pred očima akcijo Jugoslovena i Čehoslovaka za vrijeme rata u Americi, i kada znamo da je oslobođenje i ujediničenje i jednih i drugih u mnogome zavisilo i o toj akciji, uvidjet ćemo svu važnost današnjeg interesa i rada naših iseljenika za naš narod pod Italijom. T. G. Masaryk iznaša u svojoj »Svjetskoj revoluciji« obilan rad iseljenika u Americi i priznaje im neprocjenjive zasluge za oslobođenje Čehoslovačke i Jugoslavije.

Južna Amerika sa legijama, materijalnom pripomoći i propagandom je doprinijela oslobođenju Jugoslavije, isto toliko, ako ne možda i više, koliko i sjeverna. Živeći daleko od domovine, medju narodom, gdje je demokracija i sloboda ličnosti naj-

prije formulirana zakonom i gdje su te tekovine usko sredjene sa stanovništvom, naši iseljenici u U. S. A. mogu da doprinesu mnogo i za naš narod pod fašizmom. I samom propagandom — iznašanjem goilih činjenica — oni mogu da zainteresuju američki narod za progone Jugoslovena pod Italijom. A šta znači interes Amerike, najbolje se vidjelo 1918, kada je Vilson nametnuo svijetu svojih 14 točaka i Društvo naroda. Južna Amerika, gdje su naši iseljenici, kao na pr. u Chile, najbolje stojeći ljudi (Petrinović, Mihanović, Moro i drugi) mogla bi, kada bi ju se dovoljno zainteresovalo, da u mnogočemu pomogne tu akciju. Nacionalno kompaktnija i materijalno osiguraniija, ta južnoamerička emi-

gracija bi bila i spremna i sposobna da se angažira u borbi za naš narod pod fašizmom.

Osnivanjem Udruženja u New-Yorku i pisanjem iseljeničke štampe, naši iseljenici u obim Amerikama su pokazali da se interesuju za naše pitanje. Stvar se pokrenula. Mi smo im zahvalni za tu inicijativu, i svi mi, uključivši naš narod u Julijskoj Krajini, očekujemo od te akcije mnogo.

Na nama emigrantima je sada red da nastojimo kako ta akcija ne bi zamrla. Mi ovdje i oni preko Atlantika, možemo da djelujemo zajednički i ujedinenim snagama kako bi propagirali čim ispravnije rješenje problema Julijske Krajine. (t. p.)

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

»TALIJANI ŽIVE U ŽIVOTINJSKOM NEZNANJU«

Većina Talijana nije u stanju da razumije sve ono što se sada događa u svijetu, kao ni ono što se događa u Ženevi.

»NIJE ISTINA ONO ŠTO PIŠE FAŠISTIČKA ŠTAMPA«

Bologna, februara 1936. — »Dragi brate, ovi razbojnici, koji već godinama muče talijanski narod usudjuju se da protestiraju protiv sankcija. Ove ubojice govore da nose civilizaciju u drugu zemlju, oni koji su bacili talijanski narod u ropstvo.»

Ja se nadam i očekujem potpuni pad ovih gusara koji su radi produženja rata otrgli našim ženama i majkama prstenje s ruku.

Sve je laž što pišu, da talijanske žene daju prstenje s oduševljenjem. Istina je jedino da su svi morali da se podvrgnu fašističkom teroru

L' idea popolare

SKUPI PROPAGATORI FAŠISTIČKIH »POBJEDA«

Strancima, koji govore na radio u korist Italije prigodom abescinskoga rata, fašistička vlada nudi 400 švicarskih franaka za pojedinu konferenciju.

POBUNE I HAPŠENJA U MASAMA U NAPULJU

Napulj, februara 1936. — Sedamdeset lica je bilo uhapšeno u Castellamare di Stabia pod optužbom da su komplotirali protiv režima.

U Napulju su radnici demonstrirali i vikali: »Dajte nam kruha i rada!»

Ovih dana su svi vojnici genijske trupe koja je imala da ide u Istočnu Afriku odbili da se ukrcaju.

U Napulj dolazi mnogo ratnoga materijala iz Njemačke (pontona, reflektora i slično).

Javljuju nam da vojnici koji su pušteni na tromjesečni dopust dolaze svojim kućama u civilnim odijelima (ne svojim) ili vojničkim radnim odijelima koja moraju po dolasku predati karabinjerima.

L' informateur italien

SVRŠETAK RATA I PAD FAŠIZMA

Svaka »pobjeda« uznemiruje talijanski narod. Talijanski narod zna da te »pobjede« nisu odlučujuće, jer one ne skraćuju rat, već taj svršetak produžuju.

L' idea popolare

NOVE DUŽNOSTI POLICIJE: ZABRANJIVATI GRADJANIMA DA JEDU MESA

Iza kako su sankcije stupile na snagu, talijanska policija je dobila novu dužnost. Policija mora da pazi da građani ne jedu mesa.

U male restauracije, u bar-kavane, bufete, dolaze više puta sedmično agenti i pretražuju na sve strane ne bi li našli tragove od mesa koje se smije jesti samo u određene dane.

L' informateur italien

SMRT ŽERJALA STANKA U FRANCUSKOJ

Dijon, februara 1936. — Prošle nedjelje bio je u Dijonu sproved Slovenca radnika Stanka Žerjala. Mnogi njegov prijatelji i drugovi otoprili su ga do groba.

L' idea popolare

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

SA IX. GODIŠNJE SKUPŠTINE »ISTRE« U NOVOM SADU GOVORI PRVAKA EMIGRACIJE — JEDNA VELEBNA MANIFESTACIJA ZA NEOSLOBODJENU BRAČU

Dne 1. marta 1936 održalo je društva »ISTRA« u Novom Sadu svoju IX. redovitu godišnju glavnu skupštinu.

Riječ pretsjednika Saveza g. dra Čoka

Pozdravljen burno od cijele skupštine, g. dr. Čok pozdravlja Skupštinu u ime Saveza i savalnog Direktorija.

Riječ dr. Ive Mogorovića

Burno pozdravljen, počinje svoj govor predsjednik beogradskog udruženja ITG g. dr. Ivo Mogorović.

Riječ g. Andjela Cerovca

Ima riječ g. Andeo Cerovac, predsjednik iz Zemuna.

Izveštaj tajnika

Izveštaj o radu Uprave od 9. juna 1935 do 29. II. 1936, podnaša tajnik brat Eugen Prašelj.

OBCNI ZBOR DRUŠTVA »JADRAN« V MARIBORU Kulturno in socijalno delovanje »Jadrana«

V dvorani Narodnega doma je imelo mariborsko društvo »Jadran« svoj 17. redni letni občni zbor.

Pevski zbor »Jadrana« je danes med prvimi zbori v Mariboru in bi si ne mogli zamisliti narodne manifestacije brez pevcev Jadrancašev.

U nastavku svog govora, predsjednik iznosi položaj naše braće u Juljskoj Krajini, a zatim se osvrće i na položaj naše emigracije u Jugoslaviji.

L' idea popolare

čemu se ima zahvaliti da naša stvar u Novom Sadu stoji vrlo dobro, i da društvo, kao i naša emigracija uživa u gradjanstvu nedjeljeno simpatije.

Blagajnički izvještaj

Blagajnički izvještaj podnaša g. Tihomir Cukon, koji u svom govoru iznosi velike teškoće koje je nailazio kod nekih članova prilikom ubiranja članarina.

Izbor nove uprave

Predsjednik Juričić predlaže u kandidacioni odbor g. Biletića Martina, Mohorovića Antuna i Crnoborija Petra.

ŠESTI OBČNI ZBOR ORJEM-LASKO.

Na Jožefovo dne 19. II. m. se ho vršil v prostorih narodne šole v Laškem VI. redni občni zbor s pričetkom ob 9 h.

OSTALI OBČNI ZBORI I DRUGO

Na 17. občnem zboru društva »Jadran« je izabran za 1936. godinu predsjednik g. Ivan Humar.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA »JADRAN« V MARIBORU

Konačno je predsjednik dr. Fornazarić u svojem poročilu se naglasi potrebu po čim tesnešem zblizanju z emigrantskim društvom »Nanos«.

OSTALI OBČNI ZBORI I DRUGO

U nastavku svog govora, predsjednik iznosi položaj naše braće u Juljskoj Krajini, a zatim se osvrće i na položaj naše emigracije u Jugoslaviji.

OSTALI OBČNI ZBORI I DRUGO

Na 17. občnem zboru društva »Jadran« je izabran za 1936. godinu predsjednik g. Ivan Humar.

L' idea popolare

USPJELA PRIREDBA »ISTRE« u Splitu

Udruženje emigranta Jugoslovena iz Jul. Krajine i Zadra »Istra« u Splitu od svojeg osnutka (9-VI 1934) pa sve do dana današnjega radilo je i radi tima, skromno, bez velike i bučne reklame.

Sam dan zabave bio je sredinom izabran (7. marta t. g.) Zabava se održala u prostorijama restauracije »Lovro«. Posjeta odlična, tako da su bile i ove prostorije mnogo pretijesne.

Osim već objavljenog programa, prisutne je najviše zabavljao i zadivio naš mali društveni orkestar.

Sestanek starenin-akademikov v Ljubljani

Preteklo sredo dne 5. t. m. se je vršil pri Slamcu ob številni udeležbi sestanek starenin primorskih akademikov.

Predavanje društva »Soča«

V soboto dne 7. t. m. je predaval v »Soči« ma tici prof. Bruno Gombač o plinih.

Članski sastanak Omladinske sekcije u Zagrebu

Omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu priređuje u nedjelju 15. o. mj. u 10 sati članski sastanak sa predavanjem, a poslije podne u 6 sati čajanka sa plesom.

† FRANZ DOLJAK

Dne 23 februara t. l. je umrl po daljsem bolehanju znani gostilničar in posestnik v št. Mavru Franc Doljak.

U FOND »ISTRE«

Table listing donors and amounts for the fund: Starac Smiljan, rudnik »Drenica« p. Vučitrn 15.00, Anđić Ivo, Maribor 5.50, Rudolf Ema, učiteljica, Cerknica pri Raketu 10.00, Marušić Valburga, učiteljica, Adrijanci 10.00, Medica Josip, Smerčno pri Litiji 32.00, Ahišk Joži, učiteljica, Rog. Slatina 10.00, Marica Perin, učiteljica, So. Križ Rog. Slatina 10.00.

UKUPNO D 38.700.60

POZOR ROJAKI — CELJANI!

Otvoril sem MODNO TRGOVINO V CELJU NA GLAVNEM TRGU 14, z bogato zalogo pletenih, trpečnih nogavic, ženskega in moškega perila, dežnikov in drugih modnih potrebščin.

Najvištedne se pripravljam, da me posećate ter se prepričate o mojem dobrem in cenem blagu.

Z odličnim poštovanjem DOMINK POŽENEL.

Za proljeće

59.-

4944-03

79.-

4844-24

99.-

4625-80

99.-

0375-19

99.-

4645-12

99.-

4645-12

99.-

2895-16

Za proljeće

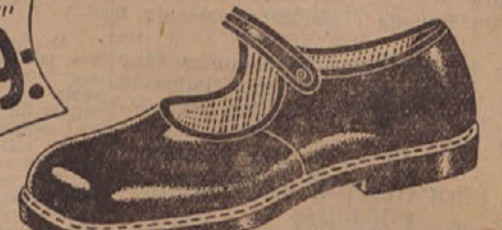
35.-

3222-44800

Od br. 30-33 Din 39.-
Od br. 34-38 " 45.-

49.-

5841-64805

Od br. 27-30 Din 59.-
Od br. 30-33 " 69.-

59.-

6622-44709

Od br. 30-33 Din 69.-
Od br. 34-38 " 79.-

59.-

2967-44800

129.-

1627-64748

129.-

1637-44742

149.-

1337-64779

Roto

Roto